

Fletorja e Klerit Katolik

— — — — — TË SHQYPNËS — — — — —

PERMAJTJA E LANDËS

Akte të Selis Shëjte:

Leter Ençiklike e Sh. A. P. Pio XI përmi të kremten e	
Krishtit Mret	<i>faqje</i> 17
Të lutuna për me fashitë i Madhi Zot salvimet në Meksik	« 23
Disa të gjegjuna prej Kongr. Sh. të Propagandës . . .	« 25
S. Sedis Decreta diversa	« 30

Akte të Dieqezeve:

Grishje e Ipeshkvive për me ngrehë një shëj kujtimit për

A. Ded Pasin S. I.	« 31
----------------------------	------

SHKODER

Shtypshkroja e Zojës së Papenlyeme

1926

BIBLIOTEKA PUBLIKE
"MARIN BARLETI"
SHKODER (2018)

Fletorja e Klerit Katolik

— TË SHQYRNËS —

AKTE TË SELÍS SHËJTE

Leter Ençiklike e Shëjtut Atë Papë

PIO XI

Permî të kremten e Krishtit Mret

Shëjti Atë Papë Pio XI, në rasë të myllunit të Vjetit Shëjt, i dergoj gjith botës katolike një Leter Ençiklike „*Quas primas*» 11-XII-1925, me qellim që me temelue në Kishë Shëjte të Kremten e Jezu Krishtit Mret.

Shëjti Atë Papë i nep fillim ksajë Ençiklike, tuel permendë se qysh në fillim të Papnës së vet, i parat botës morë se të gjitha mjerimet që mlojnë sot nierzín, rrjellin prej të largtëmit e nierzve, të familjeve e të komeve prej të Lumit Jezu Krisht e prej Vëgjës Shëjte të Tí, e se mjeti me shenjë kjo mjerime nuk á tje e veç se „Pagja e Krishtit, në Mretnë të Krishtit, pse shifet kjasas, se „jashta ksajë Mretnë nuk mund të jenë pagje e vertetë e qindruese.“

Kshtu të kremtuemut e Vjetit Shëjt pat një randís të madhe për me afrue Mretnë e të Lumit Jezu Krisht. Pat një vjeftim të veçantë *Ekspozicioni Mëjonarë* e cili, gillas bání që bota marë t'a njifte veprimin e përftshem e të lodshëm të Kishës për të përhapunit e Mretnë të Jezu Krishtit, e së vende janë ftue Mretnës s' Tí, e sá qera janë për tu ftue.

Të gjithë aj numër i madh të krishtënësh që shtegtoj në Romë, primun prej Ipeshkësh e Mështarís, rrfyene se janë bestarët e Kri-

shtit Mret. E një provë e lulzueshme u pà në Kishë të Sb' Pjetrit, në kanonizim të Shëjtnave, ku një popull i pa numer muer pjesë tuj brohoritë një zânit: „*Tu Rex Glorise, Christe*“ e kshtu i diftue botës se i Lumi Jezu Krisht vijon gjith-herë tuj mretnue mi shpirtna e tuj i shëjtnue. N'ë mram shtoj të madhe randsí kremtimi që u bà i 16^{it} qindvjetuer i Konçilit të Niçës, i cilli çpalli hyjnë e të Birit Zotit, e vûni në Besojmë fjalët: „*Cuius regni non erit finis*“ tuj njoftë madhní mretnore e të Lumit Jezu Krisht.

Masí prá, thotë Shëjti Atë Papë, në ket Vjetë Shëjte, me shumë mndyrë kje diftue mretnija e Krishtit, edhe Na mbas detyres Apostolike t' Onen e mas të lutunash që na paraqitne shumë Kardinaj, Ipreskví e Besimtarë, e me i dhanë nderim mà të madh ksajë Madhní Mretnore të Shelbuesit t' Onë, kena me e myllë ket Vjetë tuj cak-tue një të kremte të ré në nderim të Krishtit Mret.

Me ket ëmen Mret gjith-herë à kënë njoftë e thirrë i Lumi Jezu Krisht, Mreti i mendeve, Mreti i vullndeteve, Mreti i zëmrave. Por dubet me dijtë se Aj i Lumi mretnon jo veç si Zot, por edhe si Nieri, pse për të Lumin Jezu Krisht veç porsí Nieri mund thohet se ka pasë prej Atit „Pushteden, Nderen, Mretní“, pse porsí Zot i perkasin prej natyret të hyjnueshme sikursë Atit Vetë.

Të panjehuna janë dishminat e të Shkruevit Shëjt që e çpallin Krishtin Mret. Për të thotë të Shkruevit Shëjt se „prej Atit ka kënë vûe Mret mi mal Shëjt të Sionit“ (Ps. II), për të thotë se „ka me zotnue“ (Ps. LXXI), prej një detit në tjetrin e prej lumit deri nder mà të mramt kufit e botës; e mà çiltas Izaija (IX. 6. sq.) thotë për Të: „Na ka lé një Foshnje, na është dhanë një Djalë, e mi krabë të Tí është vûe *principati* e ka m' u thirrë ëmni i Tí i Quditshem, Kshilltar, Zot, i Fortë, Ati i shekullit të pertardhem, Princ i pagjës. Ka m' u shtue mretnija e Tí e pagja s' ka me pasë të so-sun; ka me ndëjë në selí të Davidit e mi mretní të Tí.“

Por edhe Profetët tjerë nuk ndryshojnë me fjalë t' Izaís: Kshtu Gjeremija perflet se „ka me sundue si Mret, e ka me kënë i díshe“ (XXIII, 5). E Danieli paraqet fjalët e syperthanuna: „*Et dedit Ei potestatem et honorem et regnum*“ (VII, 13).

E në Dhjatë të ré bukur mirë i perkraben Krishtit fjalët e Xakarís mi Mretin e Butë që ka me hi në Jeruzalem mi një gomár, e lajmi që Ejjli Gabriel, i prûni Zojës së Bekueme, se do të lindote një djalë që kishte për të mretnue në shpí të Jakobit deri n' amshim e se mretnija e Tí s' kishte për të pasë marim.

Vetë edhe i Lumi Jezu Krisht e dishmoj çiltas madhní e vet mretnore në shumë rasa të jetës vet. Por temeli i Madhnís mretnore i të Lumit Jezu Krisht, është i bindueshmi Bashkim Ipostatik, neper të cillin Bashkim i Lumi Jezu Krisht, jo veç porsí Zot, por edhe si Nieri, është Mret për natyrë e këní edhe për tager fitimit, që me Gjak të Vet të Paçmueshmin shperblej të gjith nierzit.

Mretnija e Jezu Krishtit pershin ato trí pushtede pa të cillat s' mund të jén mretní e vertetë, d. m. th.: Jezu Krishti është Ligj-bás, të cillit t' i ndigiojmë; — është edhe Gjygtár si thotë Unjilli Shëjt: *Ati nuk gjikon kend, por të gjith gjygin ja ka dhanë të Birit* (Jo., V. 22). Jezu Krishtit i perket edhe pushtedja Permaruese, neper të cillen kerkush nuk mundet me i ikë gjikimit e ndeshkimit të caktuem prej Tí.

Por kjo mretní e Krishtit à sidomos shpirtnore njashtu sikuer e diftojnë fjalët e të Shkruevit Shëjt që syprí permendme, e perforceojnë edhe sà fjalë tjera sidomos të Dhjates Ré, me të cillat tregohet se i Lumi Jezu Krisht ju largue nderës toksore që populli i Palestinës dote me i bà. E kúr Pilati e pveti: „A jé ti mreti i Judeje?“ Jezu Krishti i pergjegji: „Mretnija e Ëme nuk është prej ksajë botë“ (Jo., XVIII, 36). Ashtu Vetë edhe i Lumi Jezu Krisht na e bân me e njoftë se mretnija e Tí është sidomos shpirtnore, kúr paraqet ket mretní kundra asajë të Shejtanit, e kúr na mson se për të kënë nen mretní të Krishtit lypet: *Pendesa, Besimi e Përgjigje Shëjt*.

Por në tjetër anë, sà do që i Lumi Jezu Krisht, sà jetoj në tokë, nuk desht m' e ushtrues pushteden mi sende të ndieshme, asgjama-ngut kjo pushtede i perket plotsisht, e ka zotnue e plotë mi se të cillin nieri e mi të gjitha Shtetet e komet e botës.

Por ç' ka dubet me veprue që Krisht të mretnojë mi nierz me hire të veta, lypet që të perhapet mà fort njoftimi i Mretnís së Tí. E kurrgjâ nuk mundet me i vlefë atí qellim aq fíq sà të vûemit e një të Kremtes të vecante. Pse tui kënë nieri i trajtuem me shpirt e me korp; ka nevoja jo veç për msime të Shëjtes Fé, por edhe për sende të ndieshme e të perashtme për me i ndimue kah shpirti me të shndritur e mendës e ndiesina të zëmers.

Shofim edhe prej historis të Kishës, se qyshë nder kohna të lashta të Krishtenimit, shumë të kremte kjen temelue shi njatë herë kúr nevoja e doli e popullit të krishtenë e lypte. Ashtu ndolli qyshë në fillim të krishtenimit, që tu adereshin Martirt, me ket qellim që me ju dhanë ndimë e zëmër bështetje kah martirizimi. E nder kohna mà të vona nderimi i komun Shëjtnave tjerë e Virgjineve i ndimoi

të Krishtëneve m' u dhanë mas vryteteve. Në një mndyrë të posaçme i vjeftne popullit të Krishtënë të kremtet e Virgjines Mri per me shtue pershpirtuën, ponin e dashtuën ndaj Nanen e Zotit, e me ndimë të fuqishme të Sajen me i zbatue e karmue gabimet e erezit. E nder kohna m' a t' aferme, k'ur filloj m' u ftofë nderimi ndaj Shëjtin Sakramend të lterit, e kremtja e Korpit të Krishtit e b'ani m' u pertri. Kshtu edhe devocjoni, edhe e kremtja e Zëmers së Krishtit dha shkas e vjeftim me i xë besimtârët në dashtni të Shelbuesit t' onë, të cillët ish' in ftofë kah Feja prej Jansenizmit. Prandej âsht kënë punë e dobishme e e nevojshme q' edhe nder kohna t' ona të temelohej e kremtja e Krishtit Mret per me perhapë gjithnji Mretnin e Tí në të gjith boten.

E zeza n'â e madhja e m'â e randa e kohnave t' ona âsht njaj msim plot me gabime, q' thirret *Lajgizm*, e k'í duhet me i gjetun një mjet të fuqishem e sherim. Ky msim filloj me e mohue Mretnin e Krishtit mi të gjith nierzit, e me i shmangë prej Tí, asutâ Shëjtes Kishë të drejten q' ka prej të Lumit Jezu Krisht, me msue, me qitë ligjë e me i sundue popujt per me i drejtue kah rruga e shëlbimit. Ky msim i lajgizmit, do me e poshtnue Kishen Katolike, e me v'ue, në kamë të sajë një farë ndjesí besimit natyrak, e mrrin deri me kujtue se nieri mundet me veprue pa të Madhin Zot, t'uej e largue prej Tí e t'uej e perbuzë Perendin.

Kto synergjime të mrapshta të ktyne kohnave të mrame e gjetne shtegun e çilun prej një farë apatijet o friget q' i kapë shum nierz të mirë, të cillët, t'uej mos me i b'â ballë si lypet, u kan lshue rrugë anmiqve të Kishës Shëjte me perhapë mendimet e veta e me b'â per vedi shumkend.

Por e kremtja e Mretnis të Lumit Jezu Krisht, tuj ja qitë para s'fsh të drejtat e Jezu Krishtit të gjith botës q' nuk i di o nuk i njef sa duhet, ka me kënë mjeti me i pengue e me i ndalue kto parime dampruese.

Dihet fort mirë se tash sa vjet filloj me ju çilë e me ju pregatitë rruga ksajë të kremte m'â së mirit. Kjene botue libra në shum giulë e perhapë neper botë, q' me dije të vertetë i dalin zot Mretnis së Krishtit, kjene kushtue Zëmres së Jezu Krishtit familje të panjehuna, por jo veç kto, por edhe Shtete e Mretnina e bile mas urdhnit të Shëjtit Atë Papë Leonit XIII në vjetë Shëjte 1900 kje shugurue bota marë. I kje dhanë shkelxim e randsí edhe me vepra të Kongresave eukaristik, q' aq mirë vazhdoj e vijoj tuj u shtue nder kohna t' ona,

Per fund, per me çue në vend mendimin t' Onë, thotë Shëjti Atë Papë, e disbiret q' prej sa âuve të botës, i kjene paraqitë Selís Shëjte, kjo Vjetë Shëjte na qet paras'fshë ket rasë fat bardhë, në të cillen ka mritun koha me caktue ditën fatlume të temeluemit e të Kremtes të Krishtit Mretit të gjith botës.

« Prandej », kto janë fjalët e Shëjtit Atë Papë me të cillat temelon të kremten e madhnueshme, « me auktoritet t' Onë Apostolik « po temelojmë Festen e Zotit t' onë Jezu Krishtit Mret, tuj caktue « q' të jën e kremtueme per gjith vjetë, në të gjith ânët e botës, « të mramen të diele të mojit të Tetorit, d. m. th. të Dielen q' bje « para të kremtes të Gjith Shëjtnave. Ashtu edhe po urdhnojmë q' « sh' në ket ditë, per gjith vjetë, të persritet të kushtuemit e të « gjith lindsís nierzore Zëmres së Shugurueshme të Jezu Krishtit, « q' Pio X, i cilli na pat pri në Papni, ka pasë urdhnue me e per- « tri per gjith vjetë ».

Shëjti Atë Papë ju shkruen Ipeshkvive në ket leter tuj ju thanë nuk â nevoja me ju diftue m'â giatë arsyanat, per të cillat, Na të melueme ket festë të posaçme të Krishtit Mret.

Veç arsyeja, per të cillen caktueme me e v'â ket të kremte një ditë të Diele, âsht, q' jo veç Meshtarija me Meshë e Ofice Shëjte ta kremtojnë, por edhe të gjith populli në ket ditë, q' â tri prej punet, të marrin pjese në ket kremte tuj dishmue, ndigies n e divocjonin e poní në të Lumit Jezu Krisht. Kje shenjue edhe kjo e kremte shi në të mramen të Diele të Tetorit per me myllë me të vjeten liturgjike, e kshtu misterët e jetës Jezu Krishtit, q' kremtohen rrokull vjetit, të jenë të kunoruem në të kryem me të kremten e Krishtit Mret, edhe per me diftue e me madh'ue, para se të kremtohet lumnia e të gjith Shëjtnave, Lumnin e Atí q' ngadhnue në të gjith Shëjtnit. Prandej i porositë Ipeshkvit e u thotë:

« Prâ kjo të jën rranga e juej o Villazen të bindueshem kjo « të jën puna e juej, m' u orvatë q' para kremtimit të ksajë festë, « nder dit të caktueme, t' i b'âen popullit të b'â të cilës famullí pre- « dikime, me të cillat të msotet e të zhvillohet me kujdes natyra, « veshtrimi e randsija e ksajë të kremte e kshtu populli të nepet « mas një jetës të dëjë per ata q' ndjekun me kujdes e me besë « urdhnat e Mretit hyjner. »

Në të myllun të ksajë leter, vijon Shëjti Atë Papë, po na ka ande, o Villazen të bindueshem, me ju diftue me pak fjalë të mirat e dobít q' rrjedhin, si per Kishen Katolike e per Shoqnin civile, ashtu edhe per se të cilin nieri prej k'í nderimit të Krishtit Mret.

Tuj nderue madhnin mretnore të Zotit t'onë, i paraqitet të gjithëve qi Kisha Katolike, tuj këndë e temelueme prej të Lumit Jezu Krisht si nji Shoqni e plotsueme, lypë per tager të vet qi i perket, e të cililit tager nuk mundet me ju shmangun, qi të jën plotsisht e lirë e e pavarshme prej pushtedes civile, e qi n' ushtrim të ministerit vet hyjnuer, në msim e në sundim të gjith njatynve qi i perkasin mretnis të Krishtit per me i drejtue kah jeta e amshueshme, nuk rrjedhë prej vullndetit të tjejer knej. Kshtu edhe shoqnija civile ket soj liri jet do të ja napin të gjith njatynve qi i perkasin Shëjtes Kishë, sikurse janë urdhnat rregulltarë, të cillët janë ndima e Sajë e Ipeshkvive në të perhapun e në të rritun të Mretnis të Lumit Jezu Krisht, e qi me jetë të vet shpirtnore e shëjte, shkelxjnë para sÿve të gjithëve.

Të kremtuemit e ksaj festë, qi do të pertrihet per gjith vjetë ka me vjettë me i paraqitë komeve detyren qi kan per me nderue çiltas të Lumit Jezu Krisht. E nji ditë ka me lypë gjyçjë prej të gjithëve, per dhuna qi janë bâmun madhnis së Tí mretnore, e per shperdorime t' urdhnimeve të Tija hyjnore e parimeve të krishtëna.

Kto mendime kan me pasë randsi të madhe e vjettim per besimtarë qi ti kujtojnë me zëmer per me rregullue jeten e vet shpirtnore mas parimeve katolike.

Por masi Krishtit Zot i a dhanë të gjith pushtedja në qiellë e në tokë, e masi të gjith nierzit janë të shperblyem me gjak të paçmue-shem të Tí, e masi per ket tager shperblimit të gjith i perkasin auktoritetit të Tí, e masi kjo pushtedë pershin të gjith lindsin njerzore, kjartas kuptobet se kurnji fakultet i joni mundet me ju shmangë ksajë Mretni. Æsht pra e nevojshme qi Aj i Lumi të mret-nojnë në mende të nierit, në vullndet e në zëmer të tí jo veg, por edhë në trup të tí, qi ky me gjymtyrë të veta të bâhet mjet i shëjtnis të permrendshem të shpirtit.

E tuj u sjellë prep kah Ipeshkvit i uron prej Zotit, qi të gjith nierzit t'a njoftin e t'a donë të Lumit Jezu Krisht e t'i sherbejnë me zëmer e gzim atí të Lumit në ket mretni, e të mrrinë nji ditë me u bâ pjestár me Të në Rregjiní të q'ellës në lumni t'amshueshme.

Me kto urime e myllë Letren e vet Shëjti Atë Papë Pio XI e tuj dhânë Bekimin Apostolik Ipeshkvive, Klerit e popujve qi janë nen jurisdiktion të tynve.

Të lutuna

per tu bâ per me fashitë i Madhi Zot
salvimet kundra katolikve të Meksikut

Æsht do kobë qi Qeverritarët e Republikës të Meksikut janë çue peshë kundra Kishës Katolike, e me gjith nuer salvimesh mundohen me e fikë nder dhena të veta.

Shëjti Atë Papë qi æsht Baba i dashtun i gjith të krishtënve e Kujdestari mâ i madhi i të mbares të Shëjtes Kishë, nuk æsht kur-sye me i rá mbrapa atyne birve të vet të shkelun pa arsye, e mâ se nji herë e ka çue zânin e vet per me çortue ata bâkqi, e me ja paraqitë botes të pá udhsinat qi mizorisht perdorin kundra katolikve.

E tesh së mbramit i ka urdhnuet të Shkelxyeshmit Sekretarë të Shtetit të Vet me ja drejtue gjith Perfaqsesve të Selis Shëjte në tanë kombet e botës nji leter, të cilen Na të kthieme në giúhen t'onë po ja njoftojmë Meshtarve e Popullit t'onë.

Prej Vatikanit, me 2 Korrik 1926

FORT I SHNDRITSHMI E I PERTNDERUEMI ZOTNI

Dita me ditë s' prâjnë tuj ardhë Selis Shëjte lajme të randsishme mjerimesh per Kishen në Republikë të Meksikut, ku nen ftyrë dinake të nji legalitetit të pá kënun, sunduesat e ai kombit të pá fat, vijojnë në salvime të pá shoqe kundra fës katolike.

Nuk æsht nevoja ti permëndi Zotnis s' lej fort të Shndritshme e Pertnderueme ndodhinat e mjerueshme qi shkojnë tuj u shtue per ditë n' at Republikë; perse mbë sá të derguemve të fenave tjera u epet lëje e plotë, katolikve kjo liri u mohohet me nji mënyrë qi kishte me i vrugue ftyren që do popullit të gjetetnuen.

Qeverrija Meksikane jo veten ka anulë mos me e lanë në Meksik Perfaqsesin Papnuer, per ka mbri me dbue prej aqdej edhe Delegatin Apostolik Æmz. Canana tuj perandë jo veg shkajqe të rrëjshme por edhe shkaktime.

S' prâjnë edhe tuj dbue meshtarë e rregulltarë të huej, e deri murgeshat, pa kurrfarë nierzajt me nji mënyrë qi memzi kishte m' u perdorë me fajtorë me t' u poshtet.

Ashtu edhë kan mbri me caktue mbas mëndes së vet sasín e meshtarve vëndas, të lém në Meksik, e numrin e Diegezevet; me mbyllë kolegja, Seminare, e me ju vëm meshtarvet, per me mujtë me ushtrua detyren e vet, kondita qi ndergjegja e tyne s'mund ti pranojnë kurrresi.

Kishat prej të cillava kjene dbue perdhuni meshtarët, xëhen prej auktoritetit civil, me shkak se janë të lanuna shkret.

Si e din Zotnija e Juej, Shëjti Atë Papë me zëmer të plasun se një pjesë aq e zgiedhun e grigjes s' vet a tuj vue gjith kto salvime, në Biseden të Koncistorit me 14 dhetuer 1925, mbasi diftoj dhimen e pá masë të zëmres s' vet, tha se në kto vishtirsina të Kishës Meksikane, do të vëte të tanë shpnesen e vet në të madhin Zot, tuj i sjellë atí të Lumit uratët e veta per gjith ditë.

Tesh vonë mandej Shëjti Atë Papë i shkruete një leter me dorë të vet Eminences së Tí Kardinal Vikarit, me ftue popullin e Romës me i bashkue me uratë të Tija edhë të lutunat e veta per vllazen të mjernem të Meksikut.

Po m' at leter Shëjtnija e Tí diftoj dishirin qi bota mbarë katolike ti mërrte mrapa katolikët e Romës; e ky dishirë kje plotsue në shum vënde.

Por tash qi shterngesat e vllazenvë Meksikan janë tuj vijue gjithrji, duhet me shtue edhë të lutunat t' ona per ta.

Prandej Shëjti Atë Papë më ka ngarkue të ftoj Zotnín t' Uej me nxetsí të madhe tu diftoni Ipeshkvivet t' atjeshem ket dishir të Tí, e të grishet gjith krishtenimi mbarë m' u bashkue nder të lutuna me Shejtnín e Tí.

Urdhnon edhë qi kto të lutuna të caktohen per të paren ditë të gushtit qi áshft festa e Sh' Pjetrit in Vinculis.

E merrni me mënd letas Zotnija e Juej sá mirë bje në ket rasë shenjimi i asajë ditë, qi na kujton të lutunat e të krishtenve në salvimin e parë, t' atyne të lutunave qi xueren ndihmen e mrukullueshme të madhit Zot.

Por ka edhë një sënd tjetër, se në at ditë xën fillë ndjesa e Sh' Françeskut, qi sivjet ká me kënë mâ e madhnueshme per kremtimet e të Shtatit Qindvjetuer Françiskan. Gjith kto sënde së ba-

shkut kan me bâ pá dyshim, qi të lutunat e gjith krishtënimit per prâjen e salvimevet e per të falunit e fajtorvet, të jenë mâ të xeta e mâ të pranueshme para Zotit.

Shëjti Atë Papë ká urdhnuë edhë qi kta qellime tu shtohen qellimeve tjerë të porositun në Bulën qi i hapë Botes mbarë Vjeten Shëjte.

Po marr ket rasë me u diftue me ndjesina të një çmimit të veçantë e të fjeshtë.

I Zotnís së Uej fort të Shndritshme e Pertnderueme

Sherbtuer

PJETER KARD. GASPARRI.

Per me e çue në vënd ket urdhen të Shëjtit Atë Papë, Na mâ së parit po dajmë qi nder të gjitha kishnat si të gjytetit si të katundeve, të dilen e afershme 25 Korrik të kndohet prej lterit kjo leter popullit, e të grishet i madh e i vogel me u bashkue të dilen mrapa per me e lutë Zotin per ket qellim fort shëjt.

S' dytit po vëndojmë qi të dilen me 1 gusht nder të gjitha kishnat si thame sipri, në Meshë të popullit, të paraqitet Shëjti Sakramënd, e ti siellen të Lumit të lutana te posagme per me xjerrë hirin qi sá mâ parë të pushojnë salvimet kundra atyne vllazenvë t' onë në dbë të Meksikut.

Kena shpresë të ngulun se Zëmra e dhimshe e të dashtunit Shelbues ká me u lkundë prej të lutunave të bashkueme të besharve të vet; e si atyne, ashtu gjith të krishtenve tjerë qi gjinden ngusht ka me ju falë dit mâ të mira e kóna mâ të kndshme.

E në kaq me zëmer po ju lusim prej Zotit bekimin mâ të plotë.

Shkodrë 16 - VII - 1926.

SHKODER (2018)
SHKODER
LAZRI Argjipeshkvi

Disá të gjegjuna prej Kongregacionit Shëjt të Propagandës

Na duket punë e frytshme me ja njoftue fort të nderushmeve Zotnít Famulitarve disá të gjegjuna qi Na kan ardhë prej Kongregacionit Shëjt të Propagandës, mbas të lutunave qi i patme bâ.

Mâ së parit i patme lypë qi të përrihej falja e dhanun para pësë vjetve per disá meshë qi na të thohen per popull; e Shëjti Kongregacion Na përgjigji:

Prot. N. 1038/26.

Roma, 28 marzo 1926.

Ill.mo e Rev.mo Signore,

Con lettera in data 14 corr. la V. Ill.ma e Rev.ma chiedeva a questa S. Congregazione la rinnovazione dell' Indulto circa le Messe „pro populo“ da celebrarsi nelle diocesi albanesi secondo il can. 306 Cod. Iur. Can.

Mi reco a premura significare alla S. V. che tale rinnovazione non è più necessaria, in quanto le diocesi albanesi potranno d' ora in poi attenersi, come tutte le altre diocesi dipendenti dalla Propaganda, alle disposizioni emanate da questa S. Congregazione con Decreto del 9 dicembre 1920 (Acta Apost. Sedis 1921, pag. 18), nel quale si comprende appunto la facoltà da Lei richiesta.

E mbasi nuk mujtme me basë nder fjalë të Dekretit qi sipri permendme, ju lutme Shëjtit Kongregacion me Na i pershkrue ato fjalë; e me të shpejtë na kondëndoj tuj Na dergue shkresen qi vijon:

Prot. N. 1546/26.

Roma, 30 aprile 1926.

Ill.mo e Rev.mo Signore,

A riscontro della Sua lettera in data 18 corr. mi reco a premura comunicare alla S. V. Ill.ma e Rev.ma che nel decreto della Propaganda, citato nella precedente lettera num. 1038/26, di questa S. C., si contiene la disposizione seguente: „ . . . 2 “ quae vero territorii partes limitatae jam sunt, vel limitari in posterum contingat, ad normam can. 216, eae nomine paroeciae veniunt; at eisdem applicantur ea quoque quae de quasi — paroeciis peculiariter statuta sunt. “ Queste ultime parole comprendono anche la riduzione del numero delle Messe „pro populo.“

G. M. Card. v. ROSSUM

Pref. d. v.

✠ Francesco Marchetti-Selvaggiani
Arcivescovo di Seleucia *Segretario*

Mërrret vesht se sodit e mbrapa nuk ka me këndë nevoja me lypun mâ të pertrimt e faljes të para pës vjetve, pse mas kti Dekretit meshtë per popull nder famullija t' ona kan mbetë të caktue.

me deri në njimdhettë, per t' u thanë nder ato dit qi gjinden të shenjueme në shtojcen e Kalendarit per meshtarë.

Masandej i patme paraqitë Shëjtit Kongregacion dý dyshime permby meshët qi thchen nder dit të shenjueme per popull; e i shkrueme kso doret:

Scutari, 18 aprile 1926.

Eminentissimo Principe

Mi prendo la libertà di sottoporre all' alta decisione dell' Eminenza Vostra Rev.ma alcuni miei dubbi.

1). Avviene spesso in questa nostra Provincia ecclesiastica che i parroci nei giorni assegnati per le messe pro populo applichino la messa per qualche privato che offre lo stipendio; rimettendo quella pro populo a un giorno fra l' ottava.

Si può tollerare questo uso senza far distinzione tra parrocchie povere e benestanti?

2). Nei medesimi giorni assegnati per la messa pro populo alcuni parroci hanno introdotto l' uso d' invitare i fedeli a dare ciascuno quell' elemosina che vuole, *onde aver parte al frutto della messa di quel di solenne*. Ed avviene ordinariamente che si raccoglie in tale occasione una somma che sarebbe sufficiente per far celebrare dieci e anche venti messe seconda la tassa diocesana; e il parroco se l' appropria tutta per quell' unica messa.

Fiducioso ecc.

Ksajë shkresë Kongregacioni Shëjt pat mision me pergjegjë me kto fjalë:

Prot. N. 1564/26.

Roma, 30 aprile 1926.

Ill.mo e Rev.mo Signore,

Con lettera giunta negli scorsi giorni a questa S. Congregazione, la S. V. Ill.ma e Rev.ma proponeva alcuni suoi dubbi, ai quali mi do premura fornire opportuni chiarimenti.

I). Circa il trasferire ad altro giorno l' applicazione delle messe „pro populo“ da parte dei parroci di questa diocesi, il caso è contemplato dal can. 466 n. 2. — La S. V. quindi *utatur jure suo*.

II). Quanto all' elemosina raccolta nei giorni assegnati per le messe „pro populo“ *col titolo che i fedeli abbiano parte al frutto della Messa in quei di solenni*, questa S. Congregazione Le significa

che una tale colletta è da ritenersi un abuso che la S. V. dovrà studiarsi di togliere, in conformità del can. 825 Cod. Iur. Can.

G. M. Card. v. ROSSUM

Prefetto

✠ Francesco Marchetti-Selvaggiani

Segretario

Lêja per me thanë meshen me lmoshë nder dit të shenjueme per popull është kënë dhanë prej Selis Shëjte per njato famullija qi gjinden ngusht prej të pa pasunit, e mandej kje perdorne lirisht prej Zotni famullitarve pa marrë para sÿshë shkajkun e lirit. Ligja Kanonike e soçe thotë: „Ordinarius loci *justa de causa* permittere potest ut parochus Missam pro populo alia die applicet ab ea qua jure adstringitur.“ Can. 466 n. 3.

Tuj kënë puna ksi sojit, e mbasi edhë Meshët per popull janë rrxue deri në njimdhëtë, po e kshillojmë klerin t' Onë qi mos t' a perdorin ket lêje pa një arsye bukur të mirë, por ta thonë Meshen per popull nder të tana ditët e shenueme, sikuerse dishron Kisha Shëjte. — Se mâ tjetri zakon qi me mledhë të holla prej popullit per lmoshë të Meshës t' atyne ditve sodit e e mrapa mos të permëndet mâ, pse i kundershton drejtimeve të dhanuna prej Shëjtit Kongregacion, sikursë mundet me u kuptue prej fjalve qi sipri shkrueme.

Nji pvetje tjetër i kje prej Nesh paraqitun Kuvëndit Shëjt të Propagandes permbi një çashtje, e cilla pernjimënd drejtë per së drejtit i perket Arkidiegezit t' Onë, por mundet me i vjeftë per drejtim edhë tjerë Diegezeve e prandej po e botojmë në ket Fletore. Çashtja vret permbi dy famullijat e Pentarit e të Pulaj.

Letra e Jonë kje:

Eminentissimo Principe,

Le due parrocchie di questa Archidiocesi Pentari e Pulaj, sono soggette a febbri malariche, in modo che assai di rado i parroci di esse ne vanno esenti. Per questo motivo fu stabilito in un sinodo diocesano che quei parroci non avessero a dimorare in quei luoghi oltre due anni.

Siccome poi nei tre mesi di estate la maggior parte dei parrochiani se ne va alle alture, così anche i parroci hanno incominciato ad assentarsi dalla parrocchia, ritornandovi solamente ogni due settimane per celebrare la messa e visitare qualche infermo.

Essendo questa prassi non conforme alle leggi canoniche, prego umilmente l'Eminenza V. Rma a voler compiacersi di significarmi se posso tollerarla.

Prostrato al bacio della S. Porpora ecc.

Scutari, 18 aprile 1926-

Kongregacioni Shëjt pergjegji:

Prot. N. 1563/26.

Illmo e Rmo Signore,

È giunta a questa S. Congregazione la lettera della S. V. Illma e Revma, in data 18 corr., relativa ai due parroci di Pentari e di Pulaj, i quali sogliono, nei tre mesi di estate, assentarsi dalle rispettive parrocchie, dove il clima è malsano, ritornandovi solo ogni due settimane per l'esercizio del loro ministero.

Tale consuetudine potrà dalla S. V. essere tollerata a patto che sia convenientemente provveduto all'assistenza di quei cattolici, secondo prescrive il can. 465 Cod. Iur. Can.

Augurandole ogni bene dal Cielo, godo rassegnarmi

di V. S. Illm. e Revma
devotissimo Servo

✠ G. M. Card. v. ROSSUM

Pref.

✠ Francesco Marchetti-Selvaggiani
Arcivescovo di Salencia
Segretario

Kanuni 465 qi flet permbi detyren qi ka famullitari mos me u largue prej famullijet, nder tjetra thotë:

... n. 4. Sive continuum sive intermissum sit vacationum tempus, cum absentia ultra hebdomadam est duratura, parochus, praeter legitimam causam, habere debet Ordinarii scriptam licentiam et vicarium substitutum sui loci relinquere ab eodem Ordinario probandum; quod si parochus sit religiosus, indiget praeterea consensu Superioris et substitutus tum ab Ordinario tum a Superiore probari debet.

... n. 6. Etiam pro tempore brevioris absentiae parochus debet fidelium necessitatibus providere, maxime si id peculiaris rerum adiuncta postulent.

Posë ktyne nejeve të marrun prej Kodit të Drejtsis Kanonike, Na duket punë e frytshme me i pershkrue në ket vend do drejtime tjerë, të dhanun prej Kongregacionit Shëjt të Konçilit e prej Mledhjes t'Ipeshkvive të Shqypnis, qi tfaqin edhe më çiltas detyren e randë qi ka se i cilli famullitarë me ndëjë në cak të vetin.

„Insalubritas aeris non excusat parochum a residentia, neque aetas senilis, nec infirma corporis valetudo, nec loci distantia, nec parvus animarum numerus: neque praetextu inimicitiarum, nec propter ipsam pestis causam, etsi coadiutorem habeat, fas est parochum a populo suo abesse. (S. C. C. in S. Agat. Goth. 16.III. 1741; in Portugal. 6. IV. 1647; in Maioric. 20. XII. 1738).

„Quivis parochus qui die dominico vel festivo de praecepto parociam suam sine licentia expressa Ordinarii deseruerit, quin functiones paroeciales hora competenti obierit, suspensus a divinis ipso facto maneat.“

(Fletorja e Klerit Katolik, faq. 57.)

✦ LAZRI Argjipeshkvi

S. Sedis Decreta diversa

Submovenda est ab Ordinario praxis componendi, consentientibus oblatores, duas vel plures intentiones Missarum cantatarum, ita ut una tantummodo Missa cantata celebretur ad intentionem omnium simul oblatores, ceterae vero Missae, item ad omnium simul intentionem, legendas tradantur sacerdotibus exteris. (S. C. Conc., 9 jul. 1921. — Ex Act. A. S. 1921. p. 504).

Submovenda est ab Ordinario praxis ita conjungendi, oblatores consentientibus, duas vel plures Missas cantatas, ut una tantum Missa cantetur cum maiore solemnitate ad intentionem omnium simul oblatores ac pro ea stipendium juxta taxam dioecesanam percipiatur: reliqua vero stipendiorum pars pro piis operibus impendatur. (S. C. Conc. 9 jul. 1921. — Ex Act. A. S., 1921. p. 504).

Episcoporum potestas nullos fines habet, nisi generales Ecclesiae leges et pecularia Pontificum decreta: idcirco quae hisce legibus ac decretis constituta non sunt, Episcoporum potestati subiacent. (Signat. Ap., 23 jun. 1923. — Ex Act. Ap. S. 1924, p. 107).

Contra Ordinariorum decreta, actus, dispositiones, quae ad regimen seu administrationem dioecesis spectent, nulla actio judicialis, ne ratione quidem damnorum, institui potest; sed cognitio tum de-

cretorum, actuum ac dispositionum huiusmodi, tum damnorum, quae quis sibi ex eis illata esse praetendat, sacris Congregationibus Curiae Romanae exclusive competit. (Pont. Comm. 22 maii 1923. — Ex Act. Ap. S., 1924, p. 373).

AKTE TË DIEÇEZEVE

Grishje e Ipeshkvive të Shqypnis
Klerit e popullit katolik
per me ngrehë në Shkoder në Kishen e Jezuitve
nji shëj kujtimit per të paharueshmin
Atë Ded Pasi në S. J.

MESHTARVE TË NDERUESHEM E POPULLIT TË DASHTUN
TË DIEÇEZEVE T' ONË SHËNDET E BEKIM PREJ ZOTIT

Janë mbushë dymdhjet vjet qi një bāmirsë i shkëlqyeshëm i kombit t'onë e la ket jetë të mjerueme për me vojtë me gzue shperblimin e mundit të pá dām, qi boq nder né per me i dhajë lulzim fës shëjte, e perparim të vertetë atdheut t'onë. Ëmni i t'edhë sot permëndet me nderim nder fusha e nder male të Shqypnis, qi sa herë kjene lagë me djersë të tí, e bekohet Zoti q'ja fali vëndit t'onë nji vegël aq të fuqishme per me permirsue gjendjen fetare nder né. Mundeni letas me e kuptue, o të deshtun t'Onë, se per kë Na dona me folë: ky meshtarë i permëndue, ky mësjonar plot zellë kje fort i nderti Atë Ded Pasi i S. J., i cilli per tridhet e më vjet nuk prani tuj u shkri në sherbim të fës e të popullit katolik.

E pernjimend cilli është aj vënd i atdheut t'onë ku banojnë të krishtënët, qi nuk kje shkelë prej kambve të tij, e nuk kje shndritë prej msimeve të tí? Prej Shkodrës e deri në Pejë, prej Durresit e deri në Shkup nuk la gjytet as fatnd për kërkue, nuk la vënd pá xë kah nderimi i Zotit e shëlbimi i shpirtit. E derimin e tí të gjallë nuk e ndali vshtrirja e rrugave, nuk e priti rruga e rreziqeve nuk e pengoj të ftoftit e dhimit o të xetit e vërës, por kë ishte nevoja më e madhe, kë mendi ishte më i fortë, aty ngitëte më me gzim, aty u gjinte gjith herë rrugë më ju ndimë popullit të krishtënë. E kush mundet me dritue sá rrugët i pajtoj, sá anmiqsinat i shujti, sá katnorrë i kthej prej Zotit, sá të padishmit i shndriti kah faja, sá të ftoftit i xetë kah shëlbimi, e sá të mirët i forcoj nder vërtete?

Zelli i tí i pa lodshëm dritë me gjetë gjith nuer veprimesh per me ngrehë besimtarët kah rrugë shëlbimit. E kshtu e kena pá nder

grytete të Shkodres e të Shkupit tuj mledhë masen e ré nder Ura-
tore per me e largue rreziqesh të shpirtit e me e hollue nder msi-
me të fés; e kena pá tuj mledhë nanat e krishtëna në shoqnina të
posaçme per me i shndritë kah detyrat qi kan, e me ja u bâ mâ
të lét plotsimin e tyne; e kena pá tuj mëkambë e tuj përmirsue
Kongregacionet e Zojës Bekueme; tuj hapë deri në mâ të voglin
katund të malcinave Apostallimin e Uratës e divocionin ndej Zê-
mren e hyjnueshme të dashtunit Shelbues. Oh, po, divocjoni ndej
Zëmren e Jezu Krishtit kje forca e tí e pá thyeshme, kje vegla mâ
e vishme qi perdori per me sjellë mbi popullin t'onë mishriren e
Zotit. Sá herë e kena ndije tuj grishë të krishtënët e sidomos fmijt
e njomë me ju lutë ksajë Zëmer të dhimshme per shëlbimin e Shqyp-
nís; e per ket qellim nzitëtë herë njenin herë tjetrin me qitë kangë
të divoçme me ksi të lutunash. E ndoshta të lutunat e tija e ato
qi u dhane mbas msimit të tí e shpejtuene pshtimin e atdheut t'onë
prej robnijet e ja xuerne prej Zotit dhantín e liris kombtare. Nuk
ásht teper me thanë se permirsimi kah feja, qi tesh disá vjet e kndej
shofim në popullin t'onë, të shtýemen mâ të fortë e pat prej ktí
meshtarit per jetë të levdueshem.

Na duket prá, o të dashtunit t'Onë, se nierzija e lypë qi kle-
ri e populli katolik i Shqypnís të ja diftojnë me ndoj shëj mirnjof-
tjen e vet ktí bamirsit të pá shoq. E lypë ndera e jonë; pse nder
ndjesina qi e naltojnë nierin e dishmojnë fisnikín e bujarín e tí ásht
pá dyshim cilsija qi me ja dijt të miren kuej, e me u mundue me
ja shperblye.

Prandej Na kena mëndue me grishë meshtarë e popull qi ta
napin një ndihmë sá do të vogel per me ngrehë një shëj kujtimit
per të në kishen e Jezuitve në Shkodrë. Nuk kqyrim me mledhë
shum, pse e njofim skamin e vëndit t'onë, por dishrojmë qi gjith
e cila famullí e Shqypnís, sikursë ka pasë prej të pá harrueshmit
Atë sá bamirsina shpirtnore, ashtu të vën dorë me sa do pak per
me ja ndertue ket shëj kujtimit e dishmí mirnjoftjet.

Jena të sigurtë se të ndertit famullitarë kan me e kapë me
gjoks ket veper nderimit, e kan me e xé popullin me e çue në vënd
sá mâ parë dishirin e Barive të vet.

E me ket shpresë të ngulun po i lusim meshtarve e gjith po-
pullit t'Onë shëndet e bekim prej dores të naltit Zot,

- ✦ LAZRI Argjipeshkvi i Shkodres,
- ✦ FRANIA Argjipeshkvi i Durrësit,
- ✦ FR. BERNARDINI Ipeshkvi i Pultit,
- ✦ LUIGJI Ipeshkvi i Lezhes,
- ✦ Dr. GJERGJI Ipeshkvi i Sapës,
- ✦ ZEFI Ipeshkvi-Abati i Mirditës.

DREJTUER: D. Ndré Plani

Lajm

Po i bâjmë me dijtë gjith meshtarve se ushtrimet e shpirtit kan
me fillue simjet, i pari rënd me 29 gusht, e i dyti me 5 shtatuer.

Kan me ngiatë pës dit si tjera herë.

Meshtarët e Arkidiegezit të Shkoders janë të detyruem me i bâ
simjet. Ne dashtë kush prej tjerë Diegezeve me perfitue kah kjo e
mirë, i lutena fort të Shndritshmeve Ordinare me Na lajmue me
kohë numrin e ktyne meshtarve.

✦ LAZRI Argjipeshkvi

BIBLIOTEKA PUBLIKE
"MARIN BARLETI"
SHKODER (2018)

**BIBLIOTEKA PUBLIKE
"MARIN BARLETI"
SHKODER (2018)**